

Kasztan

Anna Morleo

Popularny kasztan to właściwie kasztanowiec pospolity, zwany również kasztanowcem zwyczajnym lub białym (*Aesculus hippocastanum*), lub też rzadziej kasztanem gorzkim i kasztanem dzikim. Gatunek drzewa z rodziny mydleńcowatych, wywodzący się Półwyspu Bałkańskiego.

Kasztan – drzewo

Fot. Shutterstock

W stanie naturalnym występuje w górach Pindos i w rejonie góry Osa w Grecji, w północnej Macedonii, południowej Albanii oraz w regionie Presławskiego Bałkana w Bułgarii. Do Europy Środkowej i Zachodniej dotarł w XVI i XVII w. wraz z ekspansją Imperium Otomańskiego. W Polsce, kasztanowiec pospolity prawdopodobnie został po raz pierwszy posadzony w XVI w. w Pałacu Królewskim w Łobzowie, na polecenie króla Stefana Batorego. Obecnie jest uprawiany jako drzewo parkowe i alejowe w całej Europie, a także w Ameryce Północnej, Chinach i Nowej Zelandii.

Jak wygląda kasztan?

W naszych warunkach klimatycznych kasztanowiec pospolity to potężne drzewo o wysokości około 20-25 m i obwodzie pnia przeciętnie do 2 m. Zwykle żyje około 150- 200 lat. Najstarszy w Polsce kasztanowiec „Benedykt” z Lubinia liczy sobie już 255 lat, przy wysokości 25 m i obwodzie pnia

5,36 m. Rekordzistą, jeśli chodzi o wysokość, jest kasztanowiec pospolity z Anglii, który ma aż 38 m wysokości. Natomiast w warunkach naturalnych, na górskich, skalistych stokach, kasztanowce są o wiele mniej imponujące i często mają pokrój krzaku.

Pień kasztanowca jest masywny, pokryty szarobrązową korą, która z wiekiem staje się ciemna, szaro-czerwona i mocna popękana. Konary drzewa są mocne i wzniesione w górę. Korona kasztanowca jest rozłożysta, gęsta, regularna, o kształcie kopuły. Pąki kasztanowca mają kształt stożków, a łuski na nich są charakterystyczną, lepką substancją. Ciekawostką jest, że pąki kasztanowca pospolitego są największe wśród pąków wszystkich drzew w Europie (około 3 cm wysokości 1,5 cm szerokości). Nasiona kasztanowca, czyli popularne kasztany, pojawiają się we wrześniu i październiku. Występują w postaci zebranych na grubych szypułkach zielonych, skórzastych torebek, pokrytych 1 cm kolcami. Wewnątrz około 6 cm torebki znajdują się 1, a czasem 2 lub 3 kasztany, o owalnym kształcie i pięknej fakturze przypominającej błyszczące, politurowane drewno. Nasiona kasztanowca mają zwykle średnicę około 4 cm i są jednymi z największych nasion wytwarzanych przez drzewa na naszym kontynencie. Kasztanowiec owocuje po raz pierwszy po 10-15 latach, a jego nasiona to przysmak m.in. dla jelenie, danieli i żubrów.

Jak kwitnie kasztan?

Kasztanowiec pospolity kwitnie w okresie od maja do czerwca. Kwiaty są duże, zebrane w wzniesione wiechowate kwiatostany o długości do 30 cm, w kremowobiałym kolorze.

Kasztan - drzewo, liście

Liście duże, blaszkowate, dłoniasto złożone, zbudowane z 5-7 listków, z długimi ogonkami, mającymi nawet do 20 cm długości. Jesienią przebarwiają się na kolor żółty.

Ile rośnie kasztan?

Wybierając miejsce dla kasztanowca należy wziąć pod uwagę, że jest to drzewo duże, szybko rosnące i żyjące około 150-200 lat.

Jak szybko rośnie kasztan?

Kasztanowiec już po 5 latach będzie mierzył około 6 m, a jego korona osiągnie średnicę około 15 m. Po 10 latach będzie dwukrotnie wyższy, natomiast po 20 latach będzie miał już około 25 m wysokości i koronę o rozpiętości około 15 m.

Jak zasadzić kasztan?

Kasztanowce pospolite najczęściej są sadzone w parkach, dużych ogrodach, na placach zabaw, skwerach oraz jako drzewa alejowe, w miastach, przy drogach i autostradach. Doceniane są nie tylko za swoją dekoracyjność i cień, który dają ich ogromne korony o średnicy do 15 m, ale również za mrozoodporność i dobrą tolerancję zanieczyszczeń powietrza.

Ponadto należy wziąć pod uwagę, że korona kasztanowca zwyczajnego jest bardzo gęsta i mocno zacienia, dlatego miejsce pod nim jest idealne na ogrodową ławeczkę lub taras, ale nie na rabaty z roślinami potrzebującymi słońca i żyznej gleby.

Kasztanowiec pospolity lubi stanowiska słoneczne lub w półcieniu. Potrzebuje gleby żyznej, próchnicznej i przepuszczalnej, o zasadowym pH. Młode drzewo, w okresie suszy potrzebuje podlewania. Jeśli zależy nam na obfitym kwitnieniu, warto wiosną zastosować nawożenie.

Jak długo kiełkuje kasztan?

Drzewo jest rozmnażane poprzez wysiew lub szczepienie. Jeśli zdecydujemy się na wysiew, świeży kasztan, tuż po zbiorze, należy włożyć do gruntu, do wcześniej przygotowanego otworu i zasypać ziemią. Ze względu na stosunkowo słabą siłę kiełkowania nasion kasztanowców, która utrzymuje się około pół roku, zasiejmy ich kilka, aby mieć pewność, że na wiosnę pojawi się młoda roślina.

Tym, którzy są gotowi bardziej się zaangażować w samodzielne uzyskanie sadzonki kasztanowca pospolitego zalecane jest przeprowadzenie skaryfikacji nasienia, czyli mechaniczne starcie jego skorupki np. papierem ściernym, a następnie namoczenie go w lekko ciepłej wodzie przez około 24 godziny. Następnie tak przygotowanego kasztana należy umieścić w wilgotnym piasku, w chłodnym i zacienionym pomieszczeniu, na około 3 miesiące (stratyfikacja). Po tym czasie, skiełkowane nasiono należy wsadzić do doniczki ze spulchnioną, wilgotną ziemią i cierpliwie czekać na pojawienie się młodej roślinki. Tak przygotowaną sadzonkę należy wysadzić, we wcześniej przygotowanym miejscu, po ostatnich przymrozkach, czyli pod koniec maja. Młode drzewko należy w początkowym okresie podlewać, gdyż źle znosi długotrwałą suszę. Warto też zasilić je kompostem. Kasztanowców nie należy przycinać, gdyż źle to tolerują i mają tendencje do gnicia.

Kasztanowiec pospolity – szkodniki

Największym zagrożeniem dla kasztanowców jest szrotówek kasztanowcowiaczek – motyl, którego larwy żerują na liściach kasztanowców i klonów. Jest on bardzo odporny na czynniki zewnętrzne (wytrzymuje mróz do -25 C) i po kilku latach pasożytowania na drzewie może doprowadzić do jego obumarcia. W walce ze szrotówkiem kasztanowcowiaczkiem zalecane jest palenie opadłych liści, bo w nich zimują poczwarki motyla oraz zakładanie na pniach drzewa opasek lepowych lub montowanie w koronach pułapek feromonowych.

Kasztanowiec pospolity – zastosowanie

Kasztanowiec pospolity jest rośliną tradycyjnie wykorzystywaną w ziołolecznictwie. Sama jej łacińska (hippocastanum) i angielska (horse-chestnut) nazwa nawiązuje do stosowania, przez Turków, kasztanowca zwyczajnego, do leczenia astmy oskrzelowej i kaszlu u koni. Mimo iż same kasztany są dla ludzi trujące, ze względu na duże stężenie saponiny, to w medycynie i przemyśle kosmetycznym wykorzystywane są kwiaty, kora i liście kasztanowca. Wyciągi z kasztanowca mają zastosowanie przeciwzapalne i przeciwbakteryjne, wspomagają leczenie odmrożeń, krwiałków, żyłaków, hemoroidów, zakrzepowego zapalenia żył oraz cellulitu. Kosmetyki z zawierające ekstrakty z kasztanowca skutecznie wspierają osoby z mające problemy ze skórą naczynkową.

Kasztan

Fot. Shutterstock/whiteaster

Kasztan - rodzaje

Kasztanowiec pospolity jest jednym z 12 gatunków kasztanowców, które różnią się między sobą wysokością, pokrojem, kształtem i kolorem liści i kwiatów. Najpopularniejsze z nich to:

Kasztanowce – najpopularniejsze gatunki

- kasztanowiec krwisty, zwany również kasztanowcem pawia – gatunek wywodzący się z Ameryki Północnej. W naturalnych warunkach to drzewo dorastające do 8 m wysokości lub krzew. Swoją nazwę zawdzięcza czerwonym kwiatom i liściom przebarwiającym się jesienią również na czerwono. W Polsce występuje stosunkowo rzadko, ze względu na małą odporność na mrozy. Z jego skrzyżowania z kasztanowcem pospolitym pochodzi popularny kasztanowiec czerwony.
- kasztanowiec żółty – wywodzi się z Ameryki Północnej. Swoją nazwę zawdzięcza kwiatom o żółtym zabarwieniu, drobnym i zebranych w grona. Ma gładkie, pozbawione kolców owoce i wąskie, błyszczące liście. W naturalnym warunkach dorasta do 27 m wysokości. W Polsce właściwie nie występuje, poza ogrodami botanicznymi.
- kasztanowiec drobnokwiatowy – gatunek wywodzi się z Ameryki Północnej. Wśród kasztanowców wyróżnia się krzaczastym pokrojem o szerokości do 10 m i wysokości około 3 m. Kwitnie w okresie letnim. Kwiaty mają białe korony i czerwone pylniki. Owoce nieliczne, brązowe, o średnicy około 2-3 cm. Do Polski dotarł w XIX w, jednak występuje stosunkowo rzadko.